

Spune, inimioară, spune: **O incursiune sonoră în cântecele de lume** **din secolul al XIX-lea**

Cătălin Cernătescu

Albumul de debut al Ansamblului de muzică veche „Dimitrie Cantemir” al Universității Naționale de Muzică din București este, înainte de orice, o încercare de a da iarăși glas „cântecelor de lume”, acele creații eminamente laice pe care le-au consemnat în manuscrise slujitorii Bisericii cu ajutorul sistemului de notație a muzicii de tradiție bizantină.

Ansamblul „Dimitrie Cantemir” s-a constituit în anul 2025 în cadrul proiectului MACAM (Muzici și afecte la curțile aristocrației moldo-valahe), cofinanțat de Administrația Fondului Cultural Național

și Universitatea Națională de Muzică din București. Formația reunește profesori, studenți și alumni UNMB, în consecință, muzicieni iscusiți, cu înaltă expertiză, deopotrivă în cântul psaltic și al unor instrumente specifice lumii oriental-levantine.

Inițiativa revivalistă a grupului este pe cât de firească, pe atât de necesară în viața muzicală românească. Firească, fiindcă cercetarea și recuperarea repertoriilor vechi și a muzicilor de lume consemnate în notație bisericească țin de însăși sfera de expertiză a profesorilor specializării „Muzică bizantină” de la UNMB, care asigură totodată conducerea muzicală a ansamblului. Necesară, fiindcă aceste eforturi

readuc în actualitate repertorii uitate între filele manuscriselor de psaltichie.

Reflexii ale mentalului, sentimentalului și gustului muzical de la cumpăna secolelor XVIII și XIX, piesele de pe albumul de față – intitulat *Spune, inimioară, spune* după poemul dregătorului Ienăchiță Văcărescu (1740–1797) – constituie resurse valoroase pentru cei interesați de muzica românească veche.

Câteva dintre piesele de pe disc provin din colecția de cântece de lume tipărită 1852 de Anton Pann (1796/7-1854) sub titlul *Spitalul amorului sau Cântătorul dorului*. Altele sunt preluate din *Cartea de cânturi* a ucenicului său brașovean George Ucenescu (1830-1896), probabil cea mai extinsă colecție de limbă română de acest fel (ms. rom. 3497 din Biblioteca Academiei Române din București).

Ocazional, în creațiile din epoca fanariotă se pot surprinde melodii cu accente patriotice, eșafodate pe fondul unei puternice anxietăți postcoloniale. O astfel de piesă este *Dintr-a patriei dulci sânnuri* sau *O, Moldavie, iubită*, pe care unele surse i-o atribuie mitropolitului Moldovei, cărturarul Veniamin Costachi (1768-1846).

Sub influența literaturii grecești fanariote și prin contactul cu literatura franceză și germană, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea în Principatele Române pătrunde curentul neoanacreontic, care valorifică în special tema dragostei, adesea în cheia neîmplinirii. Către jumătatea secolului al XIX-lea, muzica de lume încă ocupa un loc aparte în peisajul sonor al societății românești. Era o muzică a orașelor și mahalalelor, a hanurilor și vechilor curți boierești, în care improvizatia, ornamentația și expresivitatea melancolică se împleteau în chip admirabil.

Versurile cântecelor de lume evocă adesea iubiri imposibile, promisiuni nespuse, întâlniri tainice. La fel, înstrăinarea și lamentarea sunt teme recurente în creațiile muzicale ale secolului al XIX-lea, reflectând frământările sufletești în fața ruperii de comunitate, stigmei sau a traiului greu. Despre acestea vorbesc piesele precum *Aoleu, frate răzneț*, din colecția lui Anton Pann și *Ah, lume ciudată*, de Gheorghe Ucenescu, inspirată de mult mai celebrul cântec *Arză-l focul dascăl*.

Departate de a considera încheiate eforturile de cercetare depuse în proiectul MACAM, ne-am propus ca acest mănunchi de cântări alese

să reprezinte cel dintâi dintre albumele noastre audio și, din fericire, am realizat acest lucru. În 2026, ansamblul nostru a reușit să înregistreze alte 11 piese din secolul al XIX-lea, reunindu-le în albumul *Mugur, mugurel*, despre care vom vorbi altă dată.

Astfel de inițiative de revigorare a unor lumi sonore pierdute reclamă un public cu deschidere către ambianțele socio-culturale ale vremii, precum și audiențe care să perceapă adevărata valoare a unui *playlist* mai puțin obișnuit pentru ascultătorul contemporan.

Prin albumul menționat dorim să sporim interesul științific și muzical - poate și apetența -, pentru muzicile de lume și universul afectiv pe care-l descriu textele acestor piese. Îi invităm pe cei curioși să asculte câteva povești muzicale din vremuri demult apuse, care deapănă, într-un limbaj savuros de epocă, narativul inepuizabil al sentimentelor umane.

SUMMARY

Cătălin Cernătescu

Tell Me, Dear Heart, Tell Me:

An aural voyage through 19th-Century secular songs

The debut album *Spune, inimioară, spune (Tell Me, Dear Heart, Tell Me)* of the “Dimitrie Cantemir” Early Music Ensemble of the National University of Music Bucharest dresses in new garb a forgotten repertoire, long hidden between the leaves of 18th- and 19th-century musical manuscripts. The ensemble’s first album brings to life the so-called *cântece de lume*, secular repertoires notated by churchmen by means of Byzantine musical semiography. The selected repertoire derives chiefly from Anton Pann’s *Spitalul amorului (The Hospital of Love, 1852)* and from George Ucenescu’s *Carte de cânturi (Book of Songs, Rom. MS 3497, Library of the Romanian Academy in Bucharest)*. The pieces draw their essence from the socio-cultural milieu of the pre-modern era and carry the recurring themes of Phanariot lyricism: unrequited love, estrangement, lamentation, and postcolonial anxiety. The album stands as an important documentary and revivalist endeavour for the study of early Romanian music.